

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

**Олександр Омелянович Кучер:
спогади, документи, матеріали**

Харків – 2015

УДК 930 (477.54):929 Кучер (093)

ББК 63.1 (4УКР-4ХАР)-8

К 95

Рецензенти:

Д. М. Чорний – д.і.н., проф., завідувач кафедри українознавства філософського факультету Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна;

О. Л. Рябченко – д.і.н., проф., завідувач кафедри історії та культурології Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова.

Видання спогадів здійснено за фінансової підтримки доньки О. О. Кучера Тетяни Слюсарєвої, аспіранта Шимона Бримана та випускника історичного факультету 1993 р. доктора історії Олега Козєрода (Університет Оксфорд).

При оформленні видання були використані графічні роботи харківських митців А. О. Супруна, М. Розенфельда.

Затверджено до друку рішенням Вченої ради Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (протокол № 9 від 29.09.2014)

Олександр Омелянович Кучер : спогади, документи, матеріали / уклад. В. В. Сичова, Н. В. Шевченко ; ред. кол. : С. І. Посохов (відп. ред.), В. В. Сичова, К 95 В. М. Духопельников. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 292 с.; 16 іл.

ISBN 978-966-285-176-6

Книга присвячена життю та діяльності Олександра Омеляновича Кучера (1923–2012 рр.), відомого харківського історика, доктора історичних наук, професора, завідувача кафедри історії СРСР (з 1993 р. – історії Росії) Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна (1976–1994 рр.).

Подано біографію, спогади друзів, однодумців, колег, аспірантів, студентів, лекцію «Зовнішня політика Російської імперії другої половини XIX ст.», листи, бібліографічний покажчик О. О. Кучера.

Видання призначене для науковців, викладачів, студентів і широкого кола читачів, зокрема, тих, хто цікавиться історією Росії, України XIX – поч. XXI ст.

УДК 930 (477.54):929 Кучер (093)

ББК 63.1 (4УКР-4ХАР)-8

ISBN 978-966-285-176-6

© Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015

© Сичова В. В., Шевченко Н. В. уклад., 2015

© Дончик І. М., макет обкладинки, 2015

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	7
I. БІОГРАФІЯ	
Олександр Омелянович Кучер	9
Основні дати життя та діяльності	12
II. СПОГАДИ	
<i>Авраменко А. М.</i> Александр Емельянович Кучер в моей судьбе	14
<i>Бриман Ш.</i> Оставаться Человеком, несмотря на Систему	36
<i>Варава О. М.</i> Мені пощастило, що у мене викладав О. О. Кучер	40
<i>Волосник Ю. П.</i> А. Е. Кучер – научный руководитель	42
<i>Головка Б. Г.</i> Профессор	45
<i>Гуревичев М. М.</i> Александр Емельянович Кучер – человек, лидер, ученый	48
<i>Духопельников В. М.</i> Воспоминания об А. Е. Кучере	53
<i>Ігнатуша О. М.</i> Він умів цінувати слово	54
<i>Калініченко В. В.</i> Мої спогади про професора О. О. Кучера	62

<i>Зміст</i>	5
<i>Куделко С. М.</i> Его знали, уважали, с ним считались	65
<i>Никитин В. В.</i> Наука и жизнь: несколько благодарных слов об Александре Емельяновиче	68
<i>Пікалова Т. І.</i> Пам'яті професора О. О. Кучера	71
<i>Пугач Е. П.</i> Профессор А. Е. Кучер – истинно университетский человек	74
<i>Рубан В. В.</i> Как я неожиданно стал преподавателем кафедры истории России	78
<i>Сичова В. В.</i> Мій науковий керівник і Вчитель	80
<i>Скоробогатов А. В.</i> 15 лет под руководством профессора А. Е. Кучера	89
<i>Татаринов М. В.</i> Значення лекцій професора О. О. Кучера для методичної роботи вчителя	94
<i>Тимофеев В. В.</i> Несколько слов о добром человеке	97
<i>Чернявский Г. И.</i> Заметки об Ученом и Человеке	101
<i>Чувпило А. А.</i> Им было бы о чем поговорить (А. Е. Кучер, Гандиджи, Н. Хемчандра)	110

Чуркин В. Ф.
Скованный Прометей 120

Шаповалова Н. С.
Александр Емельянович владел силой слова 134

III. ІЗ НЕОПУБЛІКОВАНОГО

Внешняя политика Российской империи второй половины XIX века 138

1. *Российская дипломатия в борьбе за отмену Парижского мирного договора (1856–1871 гг.)* 139

2. *Присоединение Средней Азии к России. Экономическое освоение региона* 142

3. *Восточный кризис 70-х годов XIX в. Русско-турецкая война 1877–1878 гг.* 149

4. *Российская империя в системе европейских государств* 153

5. *Внешняя политика России на Дальнем Востоке* 158

IV. З АРХІВНИХ МАТЕРІАЛІВ

Листи О. О. Кучера до В. В. Сичової 165

V. БІБЛІОГРАФІЯ

Праці О. О. Кучера 266

Література про О. О. Кучера 280

Дисертації, захищені під керівництвом О. О. Кучера 283

Фото 285

Іменний покажчик 286

Відомості про авторів 290